Lietas Nr. C30517416
Lietas arhīva Nr. CA-1370-18/12
ECLI:LV:RAT:2018:0409.C30517416.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
2018. gada 9. aprīlī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētājs tiesnesis Normunds Riņķis
tiesnese Ilze Celmiņa
tiesnese Agnese Veita
ar sekretāri Anastasiju Beļajevu,
izskatīja atklātā tiesas sēdē, Brīvības bulvārī 34, Rīgā, civillietu sakarā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2016. gada 31. oktobra spriedumu /pers. A/ prasībā pret Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju par darba devēja uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu, darba tiesisko attiecību izbeigšanas pamata grozīšanu un morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2016. gada 23. martā /pers. A/ (turpmāk arī – prasītājs) Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā cēlis prasību pret Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju (turpmāk arī – atbildētājs, birojs), kurā, pamatojoties uz Darba likuma 9., 47., 48.pantu, 100.panta piekto daļu, 122.pantu, 124.panta pirmo daļu, 125., 128.pantu, Civillikuma 1., 5., 1413. un 1635.pantu lūgts tiesu:

1. Atzīt par spēkā neesošu biroja priekšnieka J. Streļčenoka /datums/rīkojumu Nr. 4-2/86 "Par /pers. A/ atbrīvošanu no ieņemamā amata" – uzteikumu.

2. Piedzīt no atbildētāja par labu prasītājam kompensāciju 4200 EUR apmērā par morālā kaitējuma nodarīšanu.

3. Piedzīt tiesāšanās un ar lietas vešanu saistītos izdevumus.

Prasībā norādīti šādi apstākļi.

[1.1] Prasības pieteikumā norādīts, ka ar biroja priekšnieka J. Streļčenoka 2016. gada 8. janvāra rīkojumu prasītājs iecelts biroja /amata nosaukums/amatā no 2016. gada 11. janvāra ar pārbaudes laiku līdz 2016. gada 10. aprīlim, ar mēnešalgu 840 EUR.

[1.2] 2016. gada 24. februārī prasītājs lūdzis biroja priekšnieku izbeigt darba tiesiskās attiecības nekavējoties, pamatojoties uz tikumības un taisnprātības apsvērumiem un, norādījis uz biroja 2016. gada februārī apzināti veiktajām darbībām pretēji likumā noteiktajai iepirkumu procedūrai un ētikas principiem, kas liedz prasītājam turpmāk pildīt savus pienākumus, veikt sabiedrības izglītošanas funkciju. Prasītāja uzteikums atbilst Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma (turpmāk Biroja likuma) 5.panta sestās daļas 1.punkta prasībām - atbrīvošana no darba pēc paša vēlēšanās.

[1.3] /datums/biroja priekšnieks izdevis rīkojumu Nr.4-2/86 par prasītāja atbrīvošanu no amata ar 2016. gada 29. februāri, pamatojoties uz Biroja likuma 5.panta sestās daļas 2.punktu, Darba likuma 47.panta pirmo daļu, sakarā ar pārbaudes neizturēšanu. Veikta nepamatota prasītāja darba izpildes novērtēšana pirms pārbaudes laika termiņa beigām.

Minētais rīkojums atsūtīts prasītājam pa pastu, un, ņemot vērā, ka nekāds cits atsevišķs dokuments – uzteikums, prasītajam netika izsniegts, prasītājs vērtē šo rīkojumu kā uzteikumu.

[1.4] 2016. gada 29. februāra izziņā atbildētājs norādījis, ka prasītājs nav ieradies darbā neattaisnoti no 2016. gada 25. februāra līdz 29. februārim.

Atbildētājs ar faktisko rīcību ir pierādījis, ka prasītājam no 2016. gada 25. februāra darbā nebija jāierodas, jo pēc prasītāja uzteikuma saņemšanas 2016. gada 24. februārī biroja Iekšējās drošības nodaļas galvenā speciāliste /pers. B/ pieņēmusi no prasītāja darba kabineta atslēgu, kā arī elektronisko drošības kodu karti, ar kuru tiek nodrošināta piekļuve biroja telpām.

[1.5] Prasītājs norādījis, ka darba devējs, pretēji normatīvo aktu prasībām, ignorējis prasītāja vienpusējo atkāpšanos no darba līguma, bez jebkāda tiesiska pamata uzteicis darba līgumu prasītājam brīdī kad vairs nepastāvēja darba tiesiskās attiecības, turklāt apzināti radījis prasītājam negatīvas sekas, veicot prettiesisku viņa darba izpildes novērtēšanu.

Pēc prasītāja uzteikuma, kurā paziņots tā iemesls, iesniegšanas, un atteikšanās uzteikumu atsaukt, secīgi pēc divām dienām atbildētājs vienpusēji veicis tendenciozu, neobjektīvu un negatīvu prasītāja darba novērtēšanu, lai radītu šķietamu pamatojumu prettiesiska uzteikuma sagatavošanai.

Prasītāja 2016. gada 24. februāra uzteikumu atbildētājs nav apstrīdējis tiesā, līdz ar to tas ir spēkā.

[1.6] Tā kā birojs uzteikumu pamatojis ar prasītāja pārbaudes neizturēšanu, kas neatbilst patiesībai un rada prasītājam nelabvēlīgas sekas, darbiniekam ir tiesības šādu uzteikumu pārsūdzēt tiesā, norādīt uz darba devēja atšķirīgas attieksmes aizlieguma pārkāpumu, kas saistīts ar darbinieka likumīgo interešu izmantošanu.

Prasītāja ieskatā atbildētājs darba tiesisko attiecību izbeigšanas procesā ir īstenojis atšķirīgas attieksmes aizlieguma un aizlieguma radīt nelabvēlīgas sekas pārkāpumus. Atbildētāja rīcība, kas bija pretēja morāles un ētikas normām, deva prasītājam pamatu pieļaujamā veidā izmantot savas Darba likuma 100.panta piektajā daļā noteiktās tiesības izbeigt darba tiesiskās attiecības. Neņemot to vērā, atbildētājs bez jebkāda tiesiska pamata rīkoja prasītāja vērtēšanu, novērtēja tendenciozi un apzināti negatīvi, lai radītu šķietamu iemeslu atbrīvošanai uz Darba likuma 47. panta pamata.

Atbildētājs ar savu rīcību ir aizskāris prasītāja likumīgās intereses un tiesības – pārtraucis darba tiesiskās attiecības, pārkāpjot atšķirīgas attieksmes aizlieguma un aizlieguma radīt nelabvēlīgas sekas principus, un ar savu darbību ir nodarījis prasītājam morālo kaitējumu.

Saskaroties ar atbildētāja nihilistisku attieksmi pret Darba likumā noteiktiem pienākumiem, prasītājs prasa sev taisnīgu atlīdzību par tiesību

aizskārumu un izjusto pazemojumu, ko radījis atbildētājs, kā arī saistībā ar garīgajām ciešanām par radīto netaisnību. Prasītāja ieskatā būtu taisnīgi prasīt no atbildētāja atlīdzināt nodarīto morālo kaitējumu - izmaksājot atlīdzību piecu noteikto darba algu jeb 4200 EUR apmērā (lietas 3.-7.lapa).

[2] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2016. gada 31. oktobra spriedumu tiesa nosprieda prasību apmierināt pilnībā:

1. Atzīt par spēkā neesošu uzteikumu - Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieka J. Streļčenoka /datums/rīkojumu Nr. 8-2/86 "Par /pers. A/ atbrīvošanu no ieņemamā amata".

2. Piedzīt no atbildētāja par labu prasītājam morālā kaitējuma kompensāciju 4200 EUR.

3. Piedzīt no atbildētāja par labu valstij valsts nodevu 402,74 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 4,70 EUR.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[2.1] Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 4. aprīlim) 5. panta otrā daļa noteica, ka biroja amatpersonu darba tiesiskajās attiecībās piemērojamas darba tiesiskās attiecības regulējošo normatīvo aktu normas, ciktāl šis likums nenosaka citādi.

Tādejādi tiesa par pamatotu atzina atbildētāja norādi, ka attiecībā uz biroja amatpersonām Darba likums uzskatāms par vispārējo tiesību normu, bet Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums par speciālo likumu.

Tiesa par nepamatotu atzina atbildētāja argumentu, ka birojam nebija tiesiska pamata izbeigt ar prasītāju darba tiesiskās attiecības atbilstoši Darba likuma 100.panta piektajai daļai, jo šādu darba tiesisko attiecību izbeigšanas pamatu/veidu neparedz Biroja likums, jo gan Darba likuma 100.pants, gan Biroja likuma 5.panta sestās daļas l.punkts paredz darba tiesisko attiecību izbeigšanas pamatu pēc darbinieka uzteikuma, kas Biroja likumā izteikts kā "paša vēlēšanās".

Savukārt Darba likuma 100.panta piektā daļa nav uzskatāma par specifisku darba tiesisko attiecību izbeigšanas pamatu. Ievērojot pirmo četru panta daļu regulējumu attiecībā uz uzteikuma termiņa ievērošanu, Darba likuma 100.panta piektā daļa nosaka gadījumu, kad darbiniekam ir tiesības neievērot likumā noteikto viena mēneša uzteikuma termiņu, un nosaka galvenos kritērijus terminam "svarīgs iemesls", kas panta kontekstā uzskatāms par tādu apstākli, kas, pamatojoties uz taisnības un taisnprātības apsvērumiem, neļauj turpināt darba tiesiskās attiecības.

Tā kā Biroja likums kā speciālā tiesību norma neregulēja uzteikuma termiņus, attiecībā uz tiem piemērojamas Darba likuma normas.

Ievērojot, ka gan Darba likuma 100.pants, gan Biroja likuma 5.panta sestās daļas l. punkts paredzēja atbrīvošanu no amata pēc paša vēlēšanās, atbildētājam nebija tiesiska pamata ignorēt prasītāja 2016. gada 24. februāra uzteikumu.

[2.2] Tiesa par pamatotu atzina prasītāja atsaukšanos uz Augstākās tiesas Senāta spriedumu lietā Nr.SKC-300/2011, kurā Senāts ir analizējis Darba likuma 100.panta piektās daļas tiesiskos aspektus, jo apstākļi šajā lietā ir līdzīgi minētajā spriedumā norādītajiem apstākļiem.

Konkrētajā gadījumā prasītāja uzteikums tiesā nav apstrīdēts un ir spēkā.

[2.3] Ievērojot iepriekš minēto, tiesa par nepamatotu atzina arī atbildētāja argumentus, ka prasītājs neattaisnojošu iemelsu dēļ nav ieradies darbā pēc 24. februāra. Tāpat nav pamatota atbildētāja rīcība tabelē 2016. gada februārī trīs dienas uzrādīt kā darba kavējumu.

Turklāt atbildētājs nav apstrīdējis prasītāja norādītos apstākļus, ka 2016. gada 24. februārī pēc prasītāja uzteikuma saņemšanas biroja Iekšējās drošības nodaļas galvenā speciāliste /pers. B/ pieņēma no prasītāja darba kabineta atslēgu, kā arī elektronisko drošības kodu karti, ar kuru tiek nodrošināta piekļuve biroja telpām.

[2.4] Darba likuma 100.panta piektās daļas uzteikuma pamats ir darbinieka subjektīvais vērtējums par izveidojušos situāciju un apstākļiem, viņam nonākot pie kategoriska atzinuma, ka darba tiesisko attiecību turpināšana nav iespējama, pamatojoties tieši uz tikumības un taisnprātības apsvērumiem.

Prasītājs 2016. gada 24. februāra uzteikumā ir norādījis uz konkrētiem apstākļiem saistībā ar februārī birojā veikto iepirkuma procedūru. Prasītāja subjektīvā vērtējumā atbildētājs neievēroja iepirkumu veikšanas kārtību. Prasītājam, kura pienākumi bija saistīti ar izglītošanas funkciju veikšanu nebija pieņemams, ka atbildētājs kā valsts iestāde, kura uzrauga citas amatpersonas un iestādes, kā arī veic izglītojošos pasākumus, pati neievēro likuma prasības un ētikas normas.

Atbildētāja argumenti, ka saskaņā ar dienesta pārbaudes 2016. gada 8. marta atzinumu iepirkuma procedūra tika veikta saskaņā ar normatīvo aktu prasībām un pārkāpumi netika konstatēti, nerada tiesiskas sekas un nedod pamatu secināt, ka prasītāja minētie apstākļi nebūtu uzskatāmi par viņam svarīgu iemeslu, kas neļauj turpināt darba tiesiskās attiecības, jo prasītāja uzteikums nav apstrīdēts.

Ignorējot prasītāja 2016. gada 24. februāra iesniegumu par darba tiesisko attiecību izbeigšanu un pieņemot lēmumu par prasītāja atbrīvošanu no ieņemamā amata uz citiem pamatiem, atbildētāja rīcību nevar atzīt par tiesisku.

[2.5] Tiesa konstatējusi, ka prasītājs prasību par nelabvēlīgu seku radīšanu ir pamatojis ar to, ka pretēji normatīvo aktu prasībām atbildētājs ignorēja prasītāja vienpusējo atkāpšanos no darba līguma, bez jebkāda tiesiska pamata vienpusēji uzteica darba līgumu prasītājam, lai gan uz uzteikuma brīdi darba tiesiskās attiecības vairs nepastāvēja, turklāt atbildētājs apzināti radīja prasītājam negatīvas sekas, veicot prettiesisku viņa darbības novērtēšanu.

Tiesa pievienojas prasītāja argumentam, ka atbildētāja /datums//rīkojums Nr. 402/85 "Par darba izpildes novērtēšanu" un Nr. 4-2/86 "Par /pers. A/ atbrīvošanu no ieņemamā amata" pieņemti laikā, kad darba tiesiskās attiecības pušu starpā vairs nepastāvēja.

Tiesa atzina par pamatotu prasītāja argumentu, ka prasītāja darba novērtēšana veikta tendenciozi un apzināti negatīvi, lai radītu šķietamu iemeslu prasītāja atbrīvošanai uz Darba likuma 47. panta pamata.

Atbildētāja rīkojums par darba izpildes novērtēšanu pieņemts un darba izpildes novērtēšana veikta vienā un tajā pašā dienā, turklāt prasītājam liegta iespēja zināt par šādu novēršanu un izteikt savu viedokli. Pie apstākļiem, kad prasītājam 2016. gada 24. februārī atņemtas kabineta atslēgas un elektroniskā drošības kodu karte, ar kuru tiek nodrošināta piekļuve biroja telpām, tiesai uzskatījusi, ka atbildētājs nav pat mēģinājis prasītāju informēt par viņa darba novērtēšanu. Lietā nav iesniegts neviens pierādījums par sazināšanos ar telefona starpniecību. Tāpat 2016. gada 29. februāra vēstulē atbildētājs nav informējis prasītāju par izvērtēšanu, bet jau paziņojis par pārbaudes neizturēšanu.

Tādejādi tiesa atzina, ka atbildētājs, ignorējot prasītāja vienpusējo atkāpšanos no darba līguma, bez tiesiska pamata vienpusēji uzsakot darba līgumu un veicot prettiesisku darba novērtēšanu, apzināti radīja prasītājam negatīvas sekas. Atbildētājs savu rīcību ar objektīviem apstākļiem nav pierādījis.

Tiesa atzina, ka atbildētāja rīcība attiecībā pret prasītāju atbilst Darba likuma 9.panta tvērumam.

Atšķirīgas attieksmes definīciju nosaka Darba likuma 29.pants, savukārt nelabvēlīgu seku radīšanas definīcija dota darba likuma 9.pantā. Tādejādi nav nozīmes atbildētāja argumentam, ka prasītājs nav norādījis uz salīdzinošiem apstākļiem attiecībās ar kādām citām personām prasītājs atradās salīdzinošos apstākļos.

Darba likuma 9.pants ir saistīts ar Darba likuma 29.panta astoto daļu, kas papildus citām šajā likumā noteiktajām tiesībām nosaka darbinieka tiesības prasīt atlīdzību par morālo kaitējumu, savukārt morālā kaitējuma definīcija noteikta Civillikuma 1635. panta otrajā daļā.

Tā kā tiesa ir konstatējusi aizlieguma radīt nelabvēlīgas sekas pārkāpumu, prasītājam ir tiesības prasīt atlīdzību par morālo kaitējumu.

Prasītājs par izjusto pazemojumu, ko radījis atbildētājs, kā arī saistībā ar garīgajām ciešanām par radīto netaisnību kā taisnīgu atlīdzību lūdz saistīt ar

piecām darba algām jeb 4200 EUR.

Atbildētājs morālā kaitējuma apmēram nav iebildis un, attiecībā uz apmēru, nekādus iebildums nav izteicis, aprobežojies ar norādi, ka prasības pieteikumā prasītājs ir nepamatoti norādījis, ka viņam būtu nodarīts tiesību aizskārums un garīgās ciešanas, no lietā esošajiem pierādījumiem nav konstatējami Civillikuma 1635.panta priekšnoteikumi morālā kaitējuma atlīdzināšanai.

Tiesas ieskatā atlīdzība EUR 4200 ir taisnīga, atbilst prasītāja morālā kaitējuma smagumam un viņam radītajām sekām.

[2.6] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 1.punktu, 42.panta pirmo daļu tiesa atzina, ka, atbilstoši Civilprocesa likuma 34.panta noteikumiem no atbildētāja valsts ienākumos ir piedzenama valsts nodeva 402,74 EUR apmērā no morālā kaitējuma summas 4200 EUR, savukārt saskaņā ar Civilprocesa likuma 39.pantu piedzenami ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 4,70 EUR (lietas 38.-50.lapa).

[3] Apelācijas sūdzību par minēto spriedumu iesniedzis atbildētājs, norādot, ka pārsūdz spriedumu pilnā apjomā un lūdzot noraidīt prasību.

Apelācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[3.1] Birojs nepiekrīt tiesas secinājumam, ka par nepamatotu atzīts atbildētāja arguments, ka Birojam nebija tiesiska pamata izbeigt ar prasītāju darba tiesiskās attiecības atbilstoši Darba likuma 100.panta piektajai daļai, jo šādu darba tiesisko attiecību izbeigšanas pamatu/veidu neparedz Biroja likums.

Apelācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[3.2] Atsaucoties uz 2006. gada 11. aprīļa Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr.2005-24-01 7.punktu un Biroja likuma 5.panta otro daļu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016.gada 5.aprīlim), atbildētājs norādījis, ka Biroja amatpersonas var atbrīvot no amata vienīgi pamatojoties uz Biroja likuma 5.panta sestajā daļā norādītajiem atbrīvošanas pamatiem. Ievērojot, ka minētajā tiesību normā nav paredzēts tāds darba tiesisko attiecību izbeigšanas veids, kas atbilstu Darba likuma 100.panta piektajā daļā noteiktajam darba tiesisko attiecību izbeigšanas pamatam, birojam nav tiesiska pamata izbeigt ar prasītāju darba tiesiskās attiecības atbilstoši Darba likuma 100.panta piektajai daļai. Pastāvot šādiem apstākļiem, kā arī ievērojot prasītājam noteikto pārbaudes laiku, darba tiesiskās attiecības ar prasītāju tika izbeigtas saskaņā ar Biroja likuma 5.panta sestās daļas 2.punktu – sakarā ar pārbaudes neizturēšanu, atbilstoši Darba likuma 47.pantā noteiktajai kārtībai. Biroja ieskatā, konkrētajā gadījumā ir piemērojama Darba likuma 47.panta pirmā daļa, kas paredz darbiniekam un darba devējam pārbaudes laikā tiesības rakstveidā uzteikt darba līgumu trīs darba dienas iepriekš.

Par minētajiem apsvērumiem prasītājs no biroja amatpersonu puses tika informēts gan mutvārdos 2016. gada 24. februārī, gan rakstiski 2016. gada 29. februāra vēstulē. Taču prasītājs mutvārdos sniegto skaidrojumu atteicās ņemt vērā un turpmākās trīs dienas neieradās darbā.

[3.3] Birojs nepiekrīt tiesas secinājumam, ka par nepamatotu atzīts arī atbildētāju arguments, ka prasītājs neattaisnojošu iemeslu dēļ nav ieradies darbā pēc 24. februāra, ka nepamatota ir atbildētāja rīcība tabelē par 2016. gada februāri trīs dienas uzrādīt kā darba kavējumu.

Laika posmā līdz 2016. gada 29. februārim prasītājam bija jāpilda amata pienākumi, taču prasītājs pēc 2016. gada 24. februāra neieradās darbā, nebija sazvanāms, kā arī jebkurā citā veidā neinformēja savu tiešo vadītāju par prombūtnes iemesliem. Turklāt par apsvērumiem, ka viņa amata pienākumu izpilde ir bijusi neatbilstoša, viņš bija vairākkārt informēts no sava tiešā vadītāja, kā arī kolēģu puses, kas bija spiesti tos veikt prasītāja vietā. Līdz ar to, biroja rīcībā nebija informācijas par prasītāja prombūtnes iemesliem, tādējādi birojs darba laika uzskaites tabelē pamatoti norādīja, ka prasītājam no 2016. gada 25. februāra līdz 2016. gada 29. februārim (ieskaitot) ir neattaisnota prombūtne.

Jebkādus biroja amatpersonu skaidrojumus par konkrēto tiesisko situāciju prasītājs atteicās uzklausīt un personīgi nodeva darba kabineta atslēgu un elektronisko drošības karti biroja Iekšējās drošības nodaļas galvenajai speciālistei.

[3.4] Nepamatots ir tiesas secinājums, ka saskaņā ar dienesta pārbaudes 2016. gada 8. marta atzinumu iepirkumu procedūra tika veikta saskaņā ar normatīvo aktu prasībām un pārkāpumi netika konstatēti, nerada tiesiskas sekas un nedod pamatu secināt, ka prasītāja ieskatā minētie apstākļi nebūtu uzskatāmi par viņam svarīgu iemeslu, kas neļauj turpināt darba tiesiskās attiecības, jo prasītāja uzteikums nav apstrīdēts.

Biroja ieskatā tiesa nav vērtējusi visus lietā esošos pierādījumus un paskaidrojumus to savstarpējā sakarībā un kopumā, cita starpā, nesniedzot novērtējumu prasītāja norādītajam darba tiesisko attiecību uzteikuma pamatam, kā arī nav norādījusi, kuri pierādījumi lietā šo prasītāja vienpusēji izdarīto pieņēmumu apstiprina, proti, ka ir iestājušies tādi apstākļi, kas uzskatāmi par svarīgiem, kas neļauj prasītājam turpināt darba tiesiskās attiecības.

Turklāt tiesa ir ignorējusi un nav devusi novērtējumu biroja argumentam un iesniegtajiem pierādījumiem, kas apstiprina prasītāja izteiktā pieņēmuma neatbilstību faktiskajiem apstākļiem, proti, saskaņā ar biroja veikto pārbaudi, iepirkuma procedūra, kuras tiesiskumu apšaubīja prasītājs un norādīja kā svarīgu iemeslu, kas neļauj turpināt darba tiesiskās attiecības, tika veikta atbilstoši normatīvo aktu prasībām un pārkāpumi biroja amatpersonu darbībā netika konstatēti. Prasītāja subjektīvais pieņēmums pats par sevi nav vērtējams. Tiesa nav ņēmusi vērā prasītāja rīcību, ignorējot biroja aicinājumu sniegt paskaidrojumus par savā 2016. gada 24. februāra iesniegumā minētajiem apstākļiem.

[3.5] Birojs nepiekrīt tiesas secinājumam, ka prasītāja darba novērtēšana tika veikta tendenciozi un apzināti negatīvi, lai radītu šķietamu iemeslu prasītāja atbrīvošanai pamatojoties uz Darba likuma 47.panta pamata. Tāpat tiesa nepamatoti secinājusi, ka rīkojums par darba izpildes novērtēšanu pieņemts un darba izpildes novērtēšana veikta vienā un tajā pašā dienā, turklāt prasītājam liegta iespēja zināt par šādu novērtēšanu un izteikt viedokli.

Prasītājs ignorēja biroja mutvārdos sniegtos apsvērumus un situācijas juridisko skaidrojumu, ka vairākkārt atsakoties vai nespējot veikt savus tiešos amata pienākumus, nav nekāda tiesiska pamata prasītājam izdarīt pieņēmumu, ka ir iespējams uzteikt darba līgumu, atbilstoši Darba likuma 100.panta piektās daļas nosacījumiem. Tiesa nav ņēmusi vērā faktus, kurus birojs norādījis saistībā ar prasītāja novērtēšanu.

Birojs vērš uzmanību, ka galvenais un vienīgais tiesiskais pamats darba tiesisko attiecību izbeigšanai ir prasītāja neatbilstība ieņemamajam amatam. Prasītājs nespēja izpildīt amata aprakstā noteiktos pienākumus, kā arī no šiem pienākumiem izrietošos individuālos mērķus, jo patstāvīgi nebija novadījis nevienu semināru, turklāt atsevišķos gadījumos prasītājs vispār neieradās uz iepriekš plānotajiem biroja organizētajiem izglītošanas pasākumiem un viņa vietā šos pienākumus nācās uzņemties pildīt citiem kolēģiem. Līdz ar to prasītāja novērtēšana ir tiesiska un atbilstoša faktiskajai situācijai. Tāpat Birojs nepiekrīt tiesas secinājumam, ka prasītājam liegta iespēja zināt par šādu novērtēšanu un izteikt viedokli, jo tieši prasītājs ignorēja jebkādas saziņas iespējas ar biroju (no 2016. gada 25. februāra birojā nebija ieradies, kā arī neatbildēja uz tiešā vadītāja telefona zvaniem, kā arī ignorēja biroja Iekšējās drošības nodaļas amatpersonas aicinājumus ierasties uz paskaidrojumu sniegšanu), tādejādi atsakoties sniegt savu viedokli par minēto.

[3.6] Tiesa ir nonākusi pie nepareiza secinājuma, ka prasītāja novērtēšana ir veikta prettiesiski.

Biroja ieskatā, prasītāja novērtēšana veikta atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Turklāt apstāklis, ka prasītājs bez attaisnojoša iemesla nebija ieradies darbā un tāpēc nebija sniedzis savu viedokli par darba izpildes novērtējumu, nav pamats uzskatam, ka atbildētājs darba tiesisko attiecību izbeigšanas procesā īstenoja atšķirīgas attieksmes aizlieguma un aizlieguma radīt nelabvēlīgas sekas pārkāpumu. Birojs ir rīkojies tiesiski un pamatoti. Līdz ar to prasītājs nepamatoti norāda, ka viņam atbilstoši Civillikuma 1635.pantam ir nodarīts morālai kaitējums. Turklāt nav saprotams, ar kādiem pierādījumiem lietā pierādīts, ka prasītājam nodarītas fiziskās un garīgās ciešanas. Apstāklis, ka prasītāja viedoklis par darba tiesisko attiecību izbeigšanas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem atšķiras un prasītājam bija vēlme nekavējoties pārtraukt darba tiesiskās attiecības ar Biroju, vienlaikus saņemot atlīdzību vienas mēnešalgas apmērā, nevar būt pamats secinājumam, ka pret prasītāju ir tikusi īstenota atšķirīga attieksme un pieļauts aizlieguma radīt nelabvēlīgas sekas pārkāpums (lietas 51.-55.lapa).

[4] Izskatot civillietu sakarā ar atbildētāja apelācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2017. gada 18. aprīļa spriedumu prasību apmierinājusi daļēji.

Tiesa atzina par spēkā neesošu Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieka J. Streļčenoka /datums/rīkojumu Nr.8-2/86 "Par /pers. A/ atbrīvošanu no ieņemamā amata" un piedzina no atbildētāja prasītāja labā morālā kaitējuma kompensāciju 2520 EUR (lietas 83.-100.lapa).

[5] Izskatot civillietu sakarā ar atbildētāja kasācijas sūdzību, Augstākās tiesas Civillietu departaments ar 2018. gada 24. janvāra spriedumu nosprieda atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2017. gada 18. aprīļa spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[5.1] Atsaucoties uz Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 5.panta ceturto un sesto daļu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016.gada 4.aprīlim), kas noteica, kādos gadījumos biroja amatpersonu atbrīvo no amata, kā arī norādot, ka tāda pati kārtība saglabāta arī pašlaik spēkā esošā Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 6.panta pirmajā un piektajā daļā, Augstākā tiesa secinājusi, ka no minētajām likuma normām izriet tas, ka dienesta attiecības ar biroja amatpersonu nevar izbeigt citādi kā vien ar biroja priekšnieka lēmumu. Tas pats princips noteikts Valsts civildienesta likuma 41.pantā attiecībā uz valsts pārvaldē strādājošajiem.

Lai gan tiesa savā spriedumā ir atsaukusies uz Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 5.panta sestās daļas 1.punktu, tā šīs normas saturu, ka tikai ar biroja priekšnieka lēmumu amatpersona var tikt atbrīvota no amata, nav izpratusi.

[5.2] Konkrētajā situācijā, lai arī savā iesniegumā prasītājs runā par darba līguma uzteikumu un atsaucas uz Darba likuma 100.panta piekto daļu, tas nekādas tiesiskas sekas neradīja, jo Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums valsts dienestā esošai personai nav piešķīris tiesības šīs dienesta attiecības izbeigt. Minētais normatīvais regulējums atšķirībā no Darba likuma piešķir pakļautībā esošai amatpersonai tiesības vienīgi iniciēt dienesta attiecību izbeigšanu.

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieka lēmums ir vienīgais pamats pakļautībā esošas amatpersonas dienesta attiecību izbeigšanai.

Tiesa kļūdaini atsaukusies uz judikatūru jautājumā par uzteikuma institūta juridisko dabu, jo amatpersonas Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā tiek atbrīvotas no amata nevis ar uzteikumu, bet ar Biroja priekšnieka lēmumu.

[5.3] Būtiskās atšķirības regulējumā, kā darba attiecības tiek izbeigtas privāttiesiskajā sfērā un kā no amata tiek atbrīvotas amatpersonas, izskaidrojamas ar to, ka uz Darba likuma pamata nodibinātās darba tiesiskās attiecības ir izveidojušās kā divu līdztiesīgu darījuma dalībnieku vienošanās, kad turpretim attiecībām valsts dienestā ir pakļautības raksturs un tās ir pakļautas valstī noteiktajam šo amatpersonu darbības normatīvajam regulējumam.

[5.4] Tiesas pieļautā kļūda, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 5.panta ceturtās un sestās daļas vietā piemērojot Darba likuma 100.panta piekto daļu, 9., 29. un 124.pantu, ir radījusi turpmākus nepamatotus atzinumus saistībā ar prasītāja darba pienākumu veikšanu un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja tiesībām pieprasīt amata pienākumu izpildi un attiecīgi reaģēt, ja šie pienākumi netiek veikti, kā arī atšķirīgas attieksmes aizlieguma pārkāpuma konstatēšanu (lietas 120.-127.lapa).

[6] Tiesas sēdē atbildētāja pārstāve /pers. C/ uzturēja apelācijas sūdzību.

Prasītājs un prasītāja juridiskās palīdzības sniedzēja uz tiesas sēdi nav ieradušies, par tiesas sēdi paziņots likumā noteiktā kārtībā.

Civillietu tiesas kolēģija atzina, ka civillietu ir iespējams izskatīt bez neieradušos lietas dalībnieku klātbūtnes tiesas sēdē.

M o t ī v u d a ļ

[7] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija, izvērtējusi lietas materiālus un atbildētāja pārstāves paskaidrojumus tiesas sēdē, uzskata, ka Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja apelācijas sūdzība ir pamatota, bet /pers. A/ prasība, kā nepamatota, ir noraidāma.

[8] Lietā nav strīds, ka:

- ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieka J. Streļčenoka 2016. gada 8. janvāra rīkojumu prasītājs iecelts biroja /amata nosaukums/amatā no 2016. gada 11. janvāra ar pārbaudes laiku līdz 2016. gada 10. aprīlim, ar mēnešalgu 840 EUR.

- 2016. gada 24. februārī prasītājs lūdzis biroja priekšnieku izbeigt darba tiesiskās attiecības nekavējoties, pamatojoties uz Darba likuma 100.panta pikto daļu aiz tikumības un taisnprātības apsvērumiem, kas atbilstot Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma (turpmāk Biroja likuma) 5.panta sestās daļas 1.punkta prasībām - atbrīvošana no darba pēc paša vēlēšanās.

- /datums/biroja priekšnieks izdevis rīkojumu Nr.4-2/86 par prasītāja atbrīvošanu no amata ar 2016. gada 29. februāri, pamatojoties uz Biroja likuma 5.panta sestās daļas 2.punktu, Darba likuma 47.panta pirmo daļu, sakarā ar pārbaudes neizturēšanu.

[9] Atsaucoties uz Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 5.panta ceturto un sesto daļu (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016.gada 4.aprīlim), kas noteica, kādos gadījumos biroja amatpersonu atbrīvo no amata, kā arī norādot, ka tāda pati kārtība saglabāta arī pašlaik spēkā esošā Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 6.panta pirmajā un piektajā daļā, Augstākās tiesas Civillietu departaments 2018. gada 24. janvāra spriedumā šajā lietā ir secinājis, ka no minētajām likuma normām izriet tas, ka dienesta attiecības ar biroja amatpersonu nevar izbeigt citādi kā vien ar biroja priekšnieka lēmumu.

Augstākās tiesas Civillietu departaments 2018. gada 24. janvāra spriedumā šajā lietā ir atzinis, ka no Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 5.panta ceturtās un sestās daļas (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016.gada 4.aprīlim) izriet, ka dienesta attiecības ar biroja amatpersonu nevar izbeigt citādi kā vien ar biroja priekšnieka lēmumu. Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieka lēmums ir vienīgais pamats pakļautībā esošas amatpersonas dienesta attiecību izbeigšanai.

No minētā secināms, ka lai gan prasītājs savā iesniegumā atsaucas uz Darba likuma 100.panta piekto daļu, tas nekādas tiesiskas sekas neradīja un prasītājam bija jāturpina darbs Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojā un jāpilda amata pienākumi.

Ņemot vērā minēto apelācijas sūdzībā pamatoti norādīts, ka biroja amatpersonas var atbrīvot no darba pamatojoties uz Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 5.panta sestajā daļā norādītajos gadījumos ievērojot Darba likuma noteikumus attiecībā uz darba devēja uzteikuma pamatotību un noteikto darba līguma uzteikšanas kārtību.

Līdz ar to Civillietu tiesas kolēģija par pamatotu atzīst arī apelācijas sūdzības argumentu, ka prasītājam no 2016. gada 25. februāra līdz 2016. gada 29. februārim ieskaitot ir neattaisnota prombūtne.

[10] Civillietu tiesas kolēģija norāda, ka, ņemot vērā minēto, ir izvērtējams, vai prasītājs ir pamatoti atbrīvots no darba pamatojoties uz Korupcijas

novēršanas un apkarošanas biroja 5.panta otro daļu un sestās daļas 2.punktu, Darba likuma 47.panta pirmo daļu.

[10.1] Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja 5.panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 4. aprīlim) noteikts, ka biroja amatpersonu darba tiesiskajās attiecībās piemērojamas darba tiesiskās attiecības regulējošo normatīvo aktu normas, ciktāl šis likums nenosaka citādi.

Savukārt minētā panta sestās daļas 2.punktā noteikts, ka biroja amatpersonu no amata atbrīvo sakarā ar pārbaudes neizturēšanu.

Minētā likuma 6.panta pirmā daļa noteic, ka biroja darbinieku darba tiesiskajās attiecībās piemērojamas darba tiesiskās attiecības regulējošo normatīvo aktu normas, ciktāl šis likums nenosaka citādi.

Darba likuma 47.panta pirmā daļa noteic, ka pārbaudes laikā darba devējam un darbiniekam ir tiesības rakstveidā uzteikt darba līgumu trīs dienas iepriekš. Darba devējam, uzteicot darba līgumu pārbaudes laikā, nav pienākums norādīt šāda uzteikuma iemeslu.

Civillietu tiesas kolēģija konstatē, ka prasītājs amatā iecelts ar biroja priekšnieka 2016. gada 8. janvāra rīkojumu (lietas 12.lapa) ar pārbaudes laiku līdz 2016. gada 10. aprīlim, savukārt saskaņā ar biroja priekšnieka /datums/rīkojumu (lietas 9.lapa) prasītājs atbrīvots no ieņemamā amata sakarā ar pārbaudes laika neizturēšanu.

Augstākā tiesa ir norādījusi, ka Darba likuma 47.pantā ir noteikta vienkāršotāka uzteikuma kārtība, kas ietver gan saīsinātu uzteikuma termiņu - trīs dienas, gan to, ka darba devējam nav pienākums norādīt šāda uzteikuma iemeslu. Turklāt Darba likuma 47.panta pirmā daļa neierobežo darba devēja tiesības uzteikt darba līgumu darbiniekam visā pārbaudes termiņa laikā, tostarp arī pārbaudes termiņa pēdējā dienā. (skat. Augstākās tiesas 2009. gada 3. jūnija spriedumu lietā Nr. Lietā Nr. SKC – 188).

Ņemot vērā minēto, Civillietu tiesas kolēģija secina, ka prasītājs no ieņemamā amata atbrīvots pārbaudes termiņa laikā.

[10.2] Prasītājs norādījis, ka atbildētājs apzināti radīja prasītājam negatīvas sekas, veicot viņa darbības novērtēšanu.

Lai gan Darba likuma 47.pants neparedz darba devēja pienākumu norādīt uzteikuma iemeslu, ja darba līgums uzteikts pārbaudes laikā, birojā nodarbināto darba izpildes novērtēšanas kārtību nosaka 2015. gada 28. decembra "Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja nodarbināto darba izpildes kārtība" Nr.1-4/6, kuras 15.punkts noteic, ka novērtēšanā pirms pārbaudes laika beigām [..] vērtē ar biroja priekšnieka rīkojumu apstiprinātās obligāti vērtējamās kompetences un individuālo mērķu sasniegšanu.

Ar atbildētājas priekšnieka /datums/rīkojumu Nr.4-2/85 "Par darba izpildes novērtēšanu" (lietas 21.lapa) noteikta prasītāja novērtēšanas pirms pārbaudes laika beigām komisija.

Darba likuma 29.panta (atšķirīgas attieksmes aizliegums) trešajā daļā ir iekļauts apgriezta pierādīšanas pienākuma princips, proti, ja persona norāda uz apstākļiem, kas liecina par iespējamu tiešu vai netiešu diskrimināciju, tad atbildētāja pienākums ir pierādīt, ka diskriminācijas aizlieguma princips nav pārkāpts.

Darba likuma 47.pants atļauj darba devējam neminēt uzteikuma iemeslu, taču tādam jāpastāv, lai gadījumā, ja darbinieks norāda, ka darba līgums pārbaudes laikā uzteikts pārkāpjot atšķirīgas attieksmes aizliegumu (Darba likuma 48.pants), darba devējs spētu pierādīt, ka minētās normas pārkāpuma nav.

Prasītājs atšķirīgas attieksmes aizlieguma principu saistījis ar to, ka birojs bez tiesiska pamata rīkoja prasītāja vērtēšanu, apzināti novērtējot prasītāju negatīvi, lai radītu šķietamu iemeslu prasītāja atbrīvošanai uz darba likuma 47.panta pamata.

Civillietu tiesas kolēģija, izvērtējot lietas materiālus, tai skaitā atbildētāja iesniegto darba izpildes novērtēšanas protokolu (lietas 22.-24.lapa), atzīst, ka ar minēto darba izpildes novērtēšanas protokolu apstiprinās fakts, ka prasītājs neizpildīja prasītājam izvirzītos individuālos mērķus, jo prasītājs patstāvīgi nav novadījis nevienu semināru un atsevišķos gadījumos neieradās uz iepriekš plānotiem pasākumiem. Turklāt vērtējamo kompetenču novērtējums prasītājam ir neapmierinošs.

Turklāt no dienesta pārbaudes atzinuma (lietas 25.lapa) konstatējams, ka prasītāja norādītie pārkāpumi attiecībā uz tirgus izpēti par sociālās kampaņas plakāta 2016.gadam izveidi netika konstatēti.

Ņemot vērā minēto, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka atbildētājam, atbrīvojot prasītāju no ieņemamā amata pirms pārbaudes laika beigām saskaņā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 5.panta otro daļu un sestās daļas 2.punktu, Darba likuma 47.panta pirmo daļu un atbildētājas priekšnieka /datums/rīkojumu "Par darba izpildes novērtēšanu", nav konstatējams atšķirīgas attieksmes aizlieguma principa pārkāpums attiecībā uz prasītāju un līdz ar to arī morālā kaitējuma kompensācijas piedziņas pamats.

[11] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa ir neatbilstoši materiālajām un procesuālajām tiesību normām vērtējusi lietas apstākļus un lietas materiālos esošos rakstveida pierādījumus, kas ir novedis pie nepareizas lietas izspriešanas, līdz ar ko lietā ir taisāms pretējs spriedums, noraidot prasību.

[12] Prasītājs ir atbrīvots no tiesas izdevumu samaksas atbilstoši Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 1.punktam, kas noteic, ka no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos ir atbrīvoti prasītāji - prasībās par darba samaksas piedziņu un citiem darbinieku prasījumiem, kas izriet no darba tiesiskajām attiecībām vai ir ar tām saistīti.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 39.pantu no zaudējušās puses valsts ienākumos piedzenami nesamaksātie ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi. Ņemot vērā faktu, ka prasītājs, atbilstoši Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 1.punktam, atbrīvots no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, tad konkrētajā gadījumā tiesas izdevumu piedziņa no viņa valsts ienākumos nav veicama.

Savukārt saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus, līdz ar ko no prasītāja par labu atbildētājam piedzenama atbildētāja samaksātā valsts nodeva par apelācijas sūdzības iesniegšanu 473,88 EUR.

[13] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.[1] pantu sprieduma daļā par piedziņu labprātīgas izpildes termiņš nosakāms 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas. Šajā termiņā valsts labā piedzenamo tiesas izdevumu samaksu apliecinošs dokuments iesniedzams Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 430., 432.-434.pantu, Civillietu tiesas kolēģija

n o s p r i e d a

/pers. A/ prasību pret Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju par darba devēja uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu, darba tiesisko attiecību izbeigšanas pamata grozīšanu un morālā kaitējuma atlīdzināšanu noraidīt.

Piedzīt no /pers. A/, personas kods /personas kods/, par labu Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam, reģistrācijas Nr. 90001427791, tiesas izdevumus 473,88 EUR (četri simti septiņdesmit trīs eiro un 88 centi).

Sprieduma labprātīgas izpildes termiņu noteikt 10 (desmit) dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā 30 (trīsdesmit) dienu laikā no sprieduma pasludināšanas dienas, Augstākās tiesas Civillietu departamentam, kasācijas sūdzību iesniedzot Rīgas apgabaltiesā.

Spriedums sagatavots 2018. gada 9. aprīlī.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs tiesnesis	N. Riņķis
Tiesnese	I. Celmiņa
Tiesnese	A. Veita